

**Након увида у Предлог нацрта Закона о психолошкој делатности,
износимо неколико примедби/сугестија и предлога за унапређење:**

- **У тексту Нацрта психотерапија се наводи као једна од врста „психолошких третмана“, заједно са саветодавним радом и психолошким тренинзима**

Оваква формулација имплицитно смешта психотерапију у оквир психолошке делатности и тиме је фактички дефинише као професију која припада искључиво психолозима. Овакв приступ проблематичан је из неколико разлога. Психотерапија се у савременој међународној пракси не сматра поддисциплином психологије, већ аутономном професионалном делатношћу која се развијала интердисциплинарно, на пресеку психологије, медицине, психијатрије, филозофије, социјалног рада и других хуманистичких и друштвених дисциплина. Управо због те интердисциплинарне природе, психотерапијске едукације у већини европских земаља отворене су за стручњаке различитих основних професија. У том смислу, посебно је важно имати у виду стандарде које је усвојила *European Association for Psychotherapy*, као и принципе дефинисане у *Strasbourg Declaration on Psychotherapy*. У тој Декларацији психотерапија је јасно дефинисана као самостална професија, а не као област једне појединачне академске дисциплине. Због тога формулације у Нацрту закона које психотерапију сврставају у „психолошке третмане“ могу имати озбиљне импликације, јер стварају нормативни основ за тумачење да је психотерапијска пракса резервисана искључиво за психологе. Такво решење би било у нескладу са постојећом европском праксом и стандардима психотерапијске едукације. Удружење за заштиту психотерапијске делатности је као меру заштите професије и свих који су се додатно усавршавали у области психотерапије предложило да свако удружење ком неко припада по основу завршених основних студија размотри опцију оснивања психотерапијске секције, јер је важно да се дефинишу границе психолошке делатности и психотерапије и обезбеди интердисциплинарност у раду.

- **У Нацрту закона се појмови психотерапије, саветовања и психолошких тренинга стављају у исту категорију „психолошких третмана“**

Ова формулација није довољно прецизна, јер се ради о различитим врстама професионалних активности које имају различите теоријске основе, обуке и професионалне стандарде. Неизвесне су потенцијалне последице оваквог нормативног оквира за стручњаке који се баве саветодавним радом у областима образовања одраслих, развоја људских ресурса, каријерног саветовања и сродних области. Уколико се психотерапија и саветовање правно поистовете са психолошком делатношћу, постоји ризик да се значајно сузи простор за професионални рад стручњака из других дисциплина, укључујући андрагоге, педагоге, социјалне раднике и друге стручњаке који се баве саветодавним радом.

- **Нацрт наводи „психолошке тренинге“ и едукацију појединаца и група као део психолошке делатности**

У области андрагогије, развој и реализација програма обуке представља основну професионалну делатност, утемељену у науци о образовању одраслих. Програми обуке које развијају андрагози:

- ✓ заснивају се на принципима учења одраслих,
- ✓ фокусирани су на развој знања, вештина и компетенција,
- ✓ немају карактер психолошког третмана.

У пракси образовања одраслих, анализа потреба за обуком, процена компетенција запослених и идентификација развојних приоритета представљају стандардне андрагошке процедуре засноване на теорији и методологији образовања одраслих. Ове активности:

- ✓ нису клиничке природе,
- ✓ немају за циљ дијагностику психолошких карактеристика личности,
- ✓ већ се односе на утврђивање образовних, професионалних и организационих потреба.

Без прецизног разграничења постоји ризик да се андрагошка процена потреба тумачи као психолошка процена, што би неоправдано ограничило рад стручњака у области образовања одраслих.

- **Према овом Нацрту психолошка делатност обухвата психолошке послове од којих се један односи на „Активности на едукацији појединаца и група у савладавању општих и посебних психолошких знања и вештина ради личне и професионалне ефикасности“.**

Активности едукације ради личне и професионалне ефикасности представљају централно питање андрагогије. Едукација појединаца и група у области психолошких знања у оквиру психолошке струке, када је усмерена на психолошку дијагностику, третман или интервенцију свакако представља психолошку делатност, али едукативне активности у области развоја вештина, образовања одраслих, професионалног развоја, тренинга компетенција и учења у организацијама не сматрају се психолошком делатношћу. **Дефинисана психолошка делатност, онако како је то предложено у Нацрту оставља много простора да се свака едукација протумачи као психолошка.** Подсећамо да се ефикасност и функционалност у савладавању општих и посебних психолошких знања и вештина ради личне и професионалне ефикасности постижу интердисциплинарно, на пресеку психологије, медицине, психијатрије, филозофије, социјалног рада, педагогије, андрагогије и других хуманистичких и друштвених дисциплина.

Да ли се активностима едукације појединаца или група могу бавити они који немају завршене едукације и специјализације везане за образовање одраслих, без специфичних стручних знања о учењу одраслих, методичких и дидатичких знања и вештина ради обављања такве врсте делатности као што је образовање одраслих, било у професионалном домену, приватном или јавном сектору? У тексту Нацрта се на више места позива на континуирано психолошко усавршавање, које представља подручје рада специјалиста за образовање одраслих, тј. андрагога или пак едукованих супервизора терепеута који би требало да стекну компетенције за рад са одраслима. Уколико би Друштво психолога Србије (или Психолошка комора Србије/Српска психолошка комора) одлучило да едукацију за психотерапију учини обавезном и регулисаном на државном нивоу, тада би се у ту процедуру морали укључити и прописи о образовању одраслих.

ПРЕПОРУКЕ

- У складу са стандардима које је усвојила *European Association for Psychotherapy*, као и принципима дефинисаним у *Strasbourg Declaration on Psychotherapy* потребно је психотерапију и третирати као посебну професионалну делатност која се уређује наведеним стручним стандардима и едукацијама.
- Саветодавни рад би требало јасно разликовати од психотерапије, како би се избегла правна нејасноћа која може довести до непотребног ограничавања професионалне праксе у различитим областима рада са људима. Формулација око саветовања треба изменити и навести да је у питању психолошко саветовање, а да се и друге струке могу бавити саветовањем. Ситуација са „саветодавним радом“ може се решити коришћењем и

дефинисањем синтагме „психолошко саветовање”, аналогно са формулацијом „психолошки тренинзи” из Члана 2 предложеног Нацрта.

- Било би корисно да закон јасније прецизира да се њиме уређује психолошка делатност, али не и сви облици саветодавног, едукативног или психосоцијалног рада који постоје у другим професијама. Ова питања су важна како би се избегле правне нејасноће и како би закон био усклађен са савременим европским стандардима у области менталног здравља и психосоцијалног рада.
- Неопходно је јасно разграничити психолошку процену од андрагошке процене образовних потреба. У текст закона би требало унети прецизну одредбу којом се јасно разликују: психолошка процена (усмерена на психолошке карактеристике личности, ментално здравље и психолошко функционисање) и процена образовних и професионалних потреба (у домену образовања одраслих и развоја компетенција). Овакво разграничење обезбедило би правну јасноћу, заштиту корисника услуга и очување професионалне аутономије различитих струка.
- Неопходно је јасно разграничити да се регулација психолошке делатности не односи на образовне и развојне програме који припадају домену андрагогије и других сродних дисциплина. Послови образовања одраслих, тренинга компетенција, фацилитације учења, професионалног развоја и организационог учења представљају област андрагогије и образовања одраслих и не сматрају се психолошком делатношћу уколико не укључују психолошку дијагностику, психотерапију или психолошки третман.
- Образовање одраслих је интердисциплинарна област која користи сазнања разних наука (психологије, педагогије, социологије, менаџмента и других), али има сопствену теоријску и методолошку основу. Регулација психолошке делатности не би требало да доведе до: сужавања професионалног простора андрагога, правне несигурности у области истраживања потреба и развоја програма, административног ограничавања делатности које нису психолошке по својој суштини.

Друштво андрагога Србије

